



Datum: 17.11.2017

Medij: Politika

Rubrika: TV revija

Autori: Redakcija

Teme: mađarska tradicija, folklor, jezik

Naslov: Skeledžija preko reke nerazumevanja

Napomena:

Površina: 799

Tiraž: 35000



Strana: 12,13

СЛИКЕ КОЈЕ ПАМТИМ: ИВАН ИВАЊИ

Скелеџија преко реке неразумевања

Познатог писца и преводиоца за немачки језик Ивана Ивањија (88) посетио сам ових дана у његовом дому у улици Трише Кацлеровића на Воздовцу и сазнао да је добио прву праунуку – Ању, од унука Владимира. Био је срећан и разнежен, а поменуо је и унуке: Ану, Хану и Иву, које су му подарили кћерка Нађа и син Андреј. Рекао је: „Они су ми радост и охрабрење јер ми је пре две године умрла супруга Драгана, са којом сам био у браку педесет једну годину. Живим сам, проводећи време у писању или превођењу. Управо сам се вратио из Немачке. Посетио сам логор Аушвиц, у коме сам био заточеник као петнаестогодишњак, као и у логору Бухенвалд. Често ме позивају да говорим своја сећања на те дане, или да на књижевним вечерима читам из својих књига.

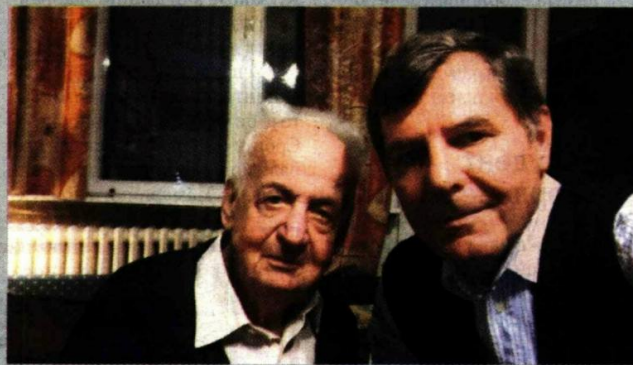
Пре пута, преводио сам на књижевној вечери коју је нобеловка Херта Милер, поводом сајма књига имала у Југословенском драмском позоришту у Београду. Али нећу да се подсећам тога, због њеног тумачења узрока због којих нас је бомбардовао НАТО и њене осуде српског народа. Као да смо ми криви за то!”

У пријатном дому, окружени његовим књигама и енциклопедијама, речницима и богатом лектиром на српском и немачком језику, подсетили смо се наших сусрета. Први је био давне 1980. на Охриду када је „Златни венац” Струшких вечери поезије добио немачки песник Ханс Магнус Енценсбергер, а ја сам о њему снимиио једночасовну емисију у којој ми је Ивањи помогао превођењем. Рекао је: „Памтим као да је јуче било. И то да је егзалтирани Магнус позивао на завршну вечеру сваког кога је у шетњи обалом језера срео, тако да је представница немачке амбасаде била уплашена како ће оправдати трошак, јер је толико света дошло да није било столица за све. Утешио сам је речима да ће у амбасади бити поносни на такав одјек једног културног догађаја у тадашњој Југославији.” А ја сам додао да је била интригантна и пеникова пратња: млада дама и маркантни чилеански песник, Енценсбергеров интимни пријатељ. Ивањи се насмејао и објаснио да је дама била камуфлажа.

Те године на српском је била објављена Енценсбергова поема „Пропаст Титаника”, а он ми је у камеру рекао: „И наш данашњи свет је један ’Титаник’ коме прети потапање!”

На питање како је тако добро научио немачки и шта му је то знање донело, Ивањи је рекао:

„У мом Банату, између два рата, готово свако је говорио српски, мађарски и немачки. Моји родитељи, лекари, студирали су у Лајпцигу, а отац је рекао да немачки који се говори код нас није довољно добар, па ми је ангажовао гувернанту Илзу Шлудерман, Словенку којој је немачки био матерњи језик. На-



Иван Ивањи и Јосип Бабел

занимљивије доживљаје имао сам, али и највише новаца зарадио захваљујући немачком језику. За време рата спасило ме је и то што ме је 1940. у реформаторској цркви калвинистичке вере покрстио свештеник Золтан Сабо, а отац 1941. послао код рођака у Нови Сад. Захваљујући крштеници, једином документу, уписао сам други разред мађарске гимназије. При упису, један од тадашњих професора питао ме је какве сам оцене имао у првом разреду. Рекао сам: све петице. Тај професор био је песник и драмски писац Богдан Чиплић, касније мој пријатељ.

Родитељи су ми, као Јевреји, убијени 1941, а мене су Немци ухапсили у марту 1944, одвели прво у Суботицу, у Бају, и онда у Аушвиц и Бухенвалд, где сам био до априла 1945.

У лето те године, у Магдебургу сам доживео и прву љубав, шетајући се градом са девојчицом о којој ништа нисам знао. Дакле, заљубио сам се у љубав. А име Ева провлачи се у више мојих књижевних дела. После сам завршио средњу техничку школу у Новом Саду и у њој на немачки препевао поему ’Јама’ Ивана

Горана Ковачића, па је чак и драматизовао и извео на сцени са друговима. Касније сам завршио педагошки курс у Београду и предавао нацртну геометрију и техничко цртање у средњој школи. Објавио сам и песме, студирао прво архитектуру, па онда германистику. Добрица Ћосић ми је помогао да се упишем на Филозофски факултет.

Касније сам се бавио новинарством, пишући у листу ЦК омладине Србије ’Омладина’. Једно време сам био и секретар Чедомира Миндеровића, тада ген. секретара Савеза књижевника, чији председник је био Иво Андрић. Стицао сам нова познанства у свету литературе и приближио се уметности баратања речима. После сам, 1950, као делегат нашег савеза, боравио на Конгресу књижевника Немачке Демократске Републике и тамо упознао будућег нобеловца Гинтера Граса, са којим сам касније постао пријатељ и чије сам неке романе превео на српски. Грас ме упознао са Егоном Баром, блиским сарадником Вилија Бранта, а омогућио ми да за ’Омладина’ направим и интервју са Брантом.

Касније сам се, као Титов преводилац, сусретао са обојицом. Другог немачког нобеловца, Хајнриха Бела упознао сам и интервјуисао још раније. Он ми је скренуо пажњу на Мила Дора, рођеног као Милутин Дорословац, младог писца пореклом из Југославије, који ће ми постати један од најдражих пријатеља.”

Занимљива је и Ивањијева прича како је постао Титов преводилац за немачки језик, о чему је објавио и одличну аутобиографску књигу у издању Лагуне. „Као и многе друге ствари у мом животу које су се десиле случајно, или ја то само тако доживљавам, иако је можда све судбински одређено, до Тита сам доспео преко Петра Стамболића, 1965. У марту те године у посету Југославији су дошли аустријски политичари Јозеф Клаус и Бруно Крајски и ја сам позван да будем преводилац Петру Стамболићу, прво на београдској железничкој станици, а онда у згради СИВ-а. Уз председнике влада, говорио је и Коча Поповић, чије речи сам преводио и за Клауса. Тест сам успешно положио и Коча ме је повео са гостима код Тита, који је одлично знао немачки.





Datum: 17.11.2017

Medij: Politika

Rubrika: TV revija

Autori: Redakcija

Teme: mađarska tradicija, folklor, jezik

Naslov: Skeledžija preko reke nerazumevanja

Napomena:

Površina: 799

Tiraž: 35000



Strana: 12,13

У једном тренутку, Тито је рекао: 'Сада ћу ја да говорим нашки, ти преводиш, а ја контролишем!'

Од тог сусрета, па до 1979, када је одржана Конференција несврстаних у Хавани, био сам Титов преводилац и доживео дивне тренутке са њим и другим политичарима. Одлазио сам са њима у све државне посете земљама са немачким говором, а више година сам радио и у нашој амбасади у Бону, касније и у Министарству спољних послова у Београду.

Највеће похвале за мој преводилачки рад дао ми је Ханс Дитрих Геншер, прво немачки министар спољних послова, а касније и канцелар, који је користио моје услуге, без свог преводиоца. А Јованка Броз ме је најбоље окарактерисала речима: 'Ивањи је наш књижевник који нам помаже.'

О том позиву сам написао: 'Преводилац, кад преводи уметничка дела, или тумач, кад то чини за политичаре на политичким скуповима, односно преводи међународне документа или за тајне службе, јесте нека врста скелеције. Он садржај реченог или записаног превози преко реке неразумевања с обале једног на обалу другог језика.' То сам радио од ране младости, али књижевност и оно што сам написао као песму, причу, роман, есеј или бајку чини суштину мог живота."

Ове речи потврђују многа Ивањијева књижевна дела, од којих су најважнија романи: „Човека нису убили“, „Диоклецијан“, „Константин“, „Јулијан“, „На крају остаје реч“, „Гувернанта“, „Слова од кованог гвожђа“, „Милијардер“ и збирке приповедака: „Свако игра своју улогу“, „Друга страна вечности“ и „Порука у боци“. Већину ових књига представио сам у емисијама: „Видеопис“, „Бестселер“ и „Хит либрис“.

Показујући ми своју инспиративну библиотеку у радној соби, Ивањи ми је рекао: „Још увек, кад устанем и почнем да пишем, радознао сам на коју страну ће кренути моји јунаци и шта ће доживети. Недавно сам објавио нову књигу на немачком, која ће на српском бити ускоро објављена под називом 'Последњи потез'. Сада пишем наставак свог романа 'Милијардер'. Радни наслов је 'Милијардерови синови', а они израђају из очевих тајни, односно синови су његових љубавница. Још писати, значи још живети!" **Јосип Бабел**

